

СПОСОБИ АДАПТАЦІЇ ТА СОЦІАЛІЗАЦІЇ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ ПІДГОТОВЧОГО ВІДДІЛЕННЯ ДО УМОВ НАВЧАННЯ В УКРАЇНСЬКИХ ЗВО

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті розглянуто проблеми адаптації до освітнього процесу іноземних студентів, які здобувають освіту у закладах вищої освіти України.

Ключові слова: адаптація, освіта, студенти-іноземці, освітній процес, Україна.

Abstract

The article considers the problem of adaptation to the educational process of foreign students who receive higher education in Universities of Ukraine.

Keywords: adaptation, education, foreign students, the learning process, Ukraine.

Вступ

Соціалізація, інтеграція і адаптація іноземних студентів до умов навчання у закладі вищої освіти є невід'ємною частиною отримання якісної освіти в українських ЗВО. В умовах збільшення кількості абітурієнтів іноземного контингенту гостро постало питання їхньої швидкої адаптації до нових умов проживання в середовищі, що якісно відрізняється від знайомого їм рідного середовища проживання. На початковому етапі перебування в «чужій країні» культурний шок може стати непереборною перешкодою в роботі викладача зі студентами-іноземцями. Тому першочерговим завданням викладача є максимальне включення і приучення іноземних студентів до нового, і спочатку незвичного ритму життя.

Одним з позитивних факторів, які полегшують роботу викладача на початковому етапі, є фактор інтернаціональності, що дозволяє в межах однієї академічної групи зібрати студентів з різних країн. Необхідність спілкування призводить їх до пошуку універсальної мови, яка була б зрозуміла всім учасникам спілкування. В більшості випадків, на жаль, мовою-посередником може виступати англійська мова. Однак англійська мова не може забезпечити комфортного спілкування в деяких ситуаціях, таких як похід в магазин або вимушене спілкування на вулиці. Тому основне завдання викладача – підштовхнути студентів до спілкування українською мовою, навіть на початковому етапі її вивчення. З цією метою необхідно створити сприятливі умови для спілкування, комфортну і затишну обстановку, в якій студенти підготовчого відділення будуть впевнено себе почувати і подолають страх спілкування українською мовою.

Результати дослідження

Аналіз останніх досліджень і публікацій показує, що проблемами соціалізації та адаптації іноземних студентів активно займаються такі дослідники як: Н.І. Ушаков, О.Н. Тростинська, О.В. Копилова, Л.Г. Овчаренко, Т.А. Богачева, І.Г. Каретников, Л.В. Сторчак, Т.А. Медведкіна і інші, що дає підставу стверджувати незаперечну актуальність даної проблеми.

Мета роботи – описати найбільш прийнятні способи адаптації та соціалізації іноземних студентів, які включають в себе активне залучення студентів підготовчого відділення до спілкування з українськими студентами, сприйняття і розуміння української культури і способу життя.

Як справедливо зазначають Є.І. Жолудева і Ю.В. Шаковіч, «провідна роль в процесі адаптації студентів відведена викладачеві мови – куратору навчальної групи, який повинен вміти організувати заняття так, щоб учням різних національностей і віросповідань було комфортно в мікроколективі, створити атмосферу співробітництва, взаємодії та захищеності» [1, с. 12].

Одним з ефективних способів залучення студентів-іноземців до умов існування в новій атмосфері є проведення культурно-мистецьких заходів на знайомій території, такий як навчальна аудиторія або гуртожиток. У навчальній аудиторії можливо провести чаювання в невимушеній обстановці, приурочене до певної дати. Робота зі студентами в гуртожитку різноманітніша: тематичні вечори, майстер-класи, міні-концерти.

На початковому етапі, для налагодження контактів між студентами групи і для прискорення соціальної адаптації, цілком доцільно провести тематичний вечір «Особливості національної кухні». У перші тижні перебування іноземних студентів в Україні у них виникають труднощі під час покупок продуктів та переміщенні по місту. Вони звертаються за допомогою до студентів старших курсів або збираються групами. На цьому етапі основним завданням викладача є активна допомога в освоєнні необхідної лексики і активному її використанні.

З цією метою можливо провести аудиторне заняття на тему «Похід в магазин» з використанням рольової гри (необхідне залучення наочного матеріалу). Студенти легко і швидко запам'ятовують назви продуктів і будуть візуально їх розрізняти, оскільки в ході заняття викладач буде активно використовувати картки. Використання отриманих знань на практиці дозволить максимально закріпити вивчену в аудиторії лексику. Викладач може запропонувати всією групою відвідати супермаркет, де запропонований широкий асортимент товарів. Студенти на практиці зможуть застосувати отримані знання, більш того, це дозволить створити сприятливі умови для комунікації студентів поза аудиторією і створить неформальну обстановку, яка дозволить студентам почувати себе комфортно.

Спільну покупку продуктів можна закінчити спільним приготування страв національної кухні, що дозволить студентам спільно працювати і використовувати отримані знання на практиці. Незайвим буде повторити, що неформальна обстановка максимально сприяє засвоєнню лексичного матеріалу уроку, допомагає студентам включитися в спілкування, яке підкріплюється практикою. Не секрет, що спілкування з викладачем на занятті і спілкування з викладачем поза аудиторією якісно відрізняються: в аудиторії студент іноді відчуває певний тиск і відчуває необхідність займатися предметом, в той час як після заняття він емоційно більш розслаблений і може краще піти на контакт як з викладачем, так і з іншими студентами.

Якщо викладач правильно підійде до побудови навчального заняття, об'єднає вивчення лексичної теми з позааудиторним заходом, він досягне цілком реального результату. Студент, який бачить, що придбані в аудиторії знання реально працюють на практиці, буде прагнути до максимального засвоєння наступних тем. Позааудиторна робота зі студентами підготовчого відділення дуже важлива на всіх етапах вивчення української мови, оскільки здатна не тільки якісно поліпшити відсоток засвоєння студентами основних мовних парадигм, а й з легкістю використовувати їх на практиці.

Н.В. Ройтберг цілком обгрунтовано виділяє основні труднощі і проблеми, які виникають в процесі формування і розвитку мовленнєвої компетенції. Це проблеми «організаційного характеру: одномовні навчальні групи; національний принцип розселення студентів в гуртожитку; психологічного плану: мовний бар'єр; діскомунікація (порушення іншомовного спілкування); психоемоційна схильність або непередраположеність до вивчення нерідної мови; проблема мовного дефіциту (відсутність або недостатність коштів, необхідних для спілкування); відсутність або спотворення мотивації спілкування; відсутність або спотворення коштів, необхідних для реалізації процесу спілкування» [2, с. 28].

Досить часто у студентів-іноземців виникає проблема використання нової лексики і мовних парадигм на практиці. Викладачеві важливо пам'ятати про необхідність звертати увагу на всі чотири аспекти вивчення мови: читання, письмо, аудіювання та спілкування. У більшості випадків страждає саме останній аспект, оскільки на занятті не завжди випадає нагода приділити велику кількість часу спілкуванню. Більш того, мовна група в українському ЗВО складається з десяти чоловік і більше, що ще більше ускладнює завдання викладача. З цієї метою і необхідно особливу увагу приділяти позааудиторним заходам, які якраз і спрямовані на розвиток навичок спілкування в побутовому середовищі.

На жаль, в більшості випадків студенти-іноземці живуть в гуртожитку разом з такими ж іноземними студентами, вільний час вони проводять спільно зі студентами, які так само погано володіють українською мовою. Найчастіше на початковому етапі перебування в Україні студенти-іноземці підготовчого відділення намагаються влитися у власну мовну діаспору, що дозволяє їм спілкуватися рідною мовою. Однак цей фактор тільки ускладнює процес засвоєння і активного використання української мови. Тому на цьому етапі викладачеві дуже важливо створити мовну міні-середу, в якій іноземні студенти спілкувалися б з українськими студентами за допомогою мови, що вивчається. Викладач повинен максимально розширити коло спілкування іноземних студентів, активно залучати їх до співпраці з українськими студентами, залучати їх до загально-академічних і загально-університетських заходів. Для цієї мети дуже добре підходять різні позааудиторні заходи, такі як спільні вечори з обміну традиціями, майстер-класи з освоєння українських традицій. Ще одним ефективним способом включення іноземних студентів в комунікацію з українськими студентами є проведення спільних прогулянок, екскурсій на природу, спортивних заходів, організація фотовиставок. Як обґрунтовано визначають А.А. Мовчан і А.В. Харламова, «за допомогою вивчення мови як іноземної можливе вирішення ряду задач, що дозволяють підвищити не тільки рівень навчання за спеціальністю, але і розширити кругозір молодих людей, розвинути у них почуття естетичного сприйняття навколишнього світу»[3, с. 23].

Основним завданням викладача має стати пошук точок дотику студентів різних країн, об'єднання студентів різних культур і релігій.

Висновки

Таким чином, з усіма цими завданнями допоможе впоратися активна інтеграція іноземних студентів в суспільне життя університету, а їхнє залучення до української культури і традицій за допомогою безпосереднього спілкування з українськими студентами не тільки буде сприяти зміцненню міжнаціональних зв'язків, а й допоможе студентам-іноземцям в активному оволодінні українською мовою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Жолудева Е.И. К вопросу о внеаудиторной работе с иностранными студентами подготовительных факультетов / Е.И. Жолудева, Ю.В. Шакович // Актуальные проблемы обучения иностранных студентов в современных условиях : Тез. Всеукр. науч. практ. конф. ДонНУ (6 сентября 2013 г.). – Донецк : ООО «Цифровая типография», 2013. – С. 12-13.
2. Ройтберг Н.В. Проблема формирования речевой компетенции у студентов-иностранцев на этапе предвузовской подготовки / Н.В. Ройтберг // Актуальные проблемы обучения иностранных студентов в современных условиях : Тез. Всеукр. науч. практ. конф. ДонНУ (6 сентября 2013 г.). – Донецк : ООО «Цифровая типография», 2013. – С. 28-29.
3. Мовчан А.А. Лингвострановедческие интерактивные проекты как средство социокультурной адаптации иностранных студентов / Мовчан А.А., Харламова А.В. // Актуальные проблемы обучения иностранных студентов в современных условиях : Тез. Всеукр. науч.-практ. конф. ДонНУ (6 сентября 2013 г.). Донецк : ООО «Цифровая типография», 2013. – С. 23-24.

Юй Чанхао – аспірант факультету інфокомунікацій, радіоелектроніки та наносистем, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Хом'юк Ірина Володимирівна – д. пед. н., професор, професор кафедри вищої математики, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: vikiraivh@gmail.com

Yu Changhao – postgraduate student of the Faculty of Infocommunications, Radioelectronics and Nanosystems, Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa.

Khomyuk Irina V. - Doctor of Science (Ped.), Professor of Higher Mathematics Department, Vinnitsia National Technical University, Vinnitsia, e-mail: vikiraivh@gmail.com